

**A 2015/2016. tanévi
Országos Középiskolai Tanulmányi Verseny
második forduló**

TÖRTÉNELEM

Javítási-értékelési útmutató

MEGOLDÁSOK

1. Mutassa be a 12-15. század eretneknek nyilvánított mozgalmait és a katolikus egyház ezekre adott válaszait! (15 pont)

Feladatmegértés (3 pont):

A válasz történeti környezetükben elhelyezve jellemzi a 12-15. századi jelentősebb eretnekmozgalmakat és megfogalmazza a katolikus egyház eretnek-ellenes fellépéseinek legfontosabb összetevőit.

Tartalmi elemek, kompetenciák (összesen 10 pont):

1.

- A 11-12. század fordulóján erősödtek meg az európai eretnekmozgalmak, melyek főként az egyház életmódját kritizálták.
- Az eretnekségek Dél-Franciaországban, Észak-Itáliában és a Rajna vidékén váltak meghatározóvá. Legjelentősebb típusaik a valdens (és patarénus) valamint az albigens (vagy kathar) eretnenség voltak.
- Terjedésükben szerepet játszottak a kereskedelmi utak és a városiasodott térségek (ahová pl. könnyen eljuthattak a Balkánról érkező bogumil tanok). (1,5 pont)

2.

- A katharok/albigensek pl. egy duális eretnenség képviselői voltak, mely szerint az anyagi világ a sátán teremtése, ezért annak hierarchiáját (az egyház létét is, sőt a középkori társadalmi rendet is) elutasították.
- A valdensek (és patarénusok) az egyháziak életmódjának megváltoztatását – pl. a cölibátus kötelezővé tételét, a szimónia eltörlését és a krisztusi szegénységet hirdették.
- A valdensek vándorprédikátorai a Biblia ismerői és tanítói voltak – az egyház éppen ezért tartotta veszélyesnek őket.
- Az eretnenségek dogmatikai, egyházszerkezeti és életmódbeli kérdéseket egyaránt érintettek. / Az eretnenségek társadalmi bázisa változó volt: pl. a milánói patarénusok többnyire a városi plebejusok közül kerültek ki, míg pl. az albigensek sokszor a lovagok vagy éppen a tartományurak támogatását is élvezték. (2 pont)

3.

- Az eretnenségekkel szemben a katolikus egyház a 13. század elején, III. Ince pápaság alatt lépett fel leghatározottabban. (Ez fellépés összefüggött a pápaság hatalmi igényeinek hangoztatásával is).
- A IV. lateráni zsinaton kiközösítették az eretnekeket, s meghatározták, hogy az egyházi vizsgálat (inkvizíció) után a világi hatóságoknak kell velük szemben eljárniuk.
- A zsinat után az inkvizícióval a prédikáló (kolduló) rendek egyikét, a domonkos rendet bízták meg.
- Az egyház politikai/katonai eszközöket is felhasznált az eretnenség leküzdésére – Pl. II. Fülöp Ágost francia király keresztes hadakat küldött a francia délvidékre, hogy elpusztítsák az eretnekeket (és városaikat). (2 pont)

4.

- A 14. századi eretnekségek jelentős részben összefüggtek a század általános válságával (pl. a pestis, a száz éves háború, a nyugati egyházszakadás stb. / az ekkor jelentkező „új (személyesebbé váló) vallásossággal”).
- Az eretnekségek gyakorta kötődtek társadalmi mozgalmakhoz, mint például a francia (1359) vagy angol (1381) parasztfelkelésekkel stb.
- A korszakban legjelentősebb teoretikusuk John Wyclif volt, aki munkásságában pl. egyebek közt a pápaság létjogosultságát vonta kétségbe, ugyanakkor hangoztatta, hogy a Tanítás egyedül a Szentírásban van, s ezért sürgette annak lefordítását.
- Wyclif tanítványa volt Husz János (Jan Hus), aki átfogó, (pl. a hierarchiát és az életmódot egyaránt érintő) reformokat sürgetett.
- Husz tanításait az egyetemes, konstanzi zsinaton is kifejtette – de az egyházi és a világi hatalom elítélte a cseh prédikátort. (2,5 pont)

5.

- Husz követői, a „husziták” a cseh társadalom támogatásával robbantották ki felkelésüket, amely elsősorban (Husz máglyahalálra ítéelésében részt vállaló) Luxemburgi Zsigmond ellen irányult.
- A huszita mozgalmon belüli egyik „szárnyat” a kelyhesek alkották, akik a két szín alatti áldozást – lényegében a klerikusok és a laikusok egyenlőségét jelenti -, a cseh nyelvű liturgiát és a német egyház hatalmának visszaszorítását hirdették.
- A taboriták egy szélsőséges, kommunisztikus mozgalom volt, mely bibliai alapú, a társadalmi hierarchiát elvető közösséget hozott létre.
- A konstanzi zsinat ugyan megoldotta az egyházszakadás kérdését, de a klerikusok életmódján nem változtatott, ezért továbbra is napirenden maradt az (elvilágiasodott) egyház átfogó reformja. (2 pont)

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség és helyesírás (2 pont):

A tanuló fogalmazása világos és egyértelmű mondatokból áll. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom a logikus kifejtést szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.

2. Mutassa be Erdély szerepét a harmincéves háborúban! Térjen ki e szerep nemzetközi összefüggéseire, valamint a Magyar Királyság és Erdély viszonyára! (15 pont)

Feladatértés (3 pont):

A válasz a forrásokra és a versenyző ismereteire támaszkodva mutatja be a harmincéves háborúban való magyar részvételt Bethlen Gábor és I. Rákóczi György uralkodása idején. Ismerteti a harcok okait, eredményeit és a békekötéseket. Kitér a Magyar Királyság és Erdély külpolitikai mozgásterére.

Tartalmi elemek, kompetenciák (összesen 10 pont):

1. Előzmények és nemzetközi összefüggések

- 1618-tól 1648-ig tartott Európában a harmincéves háború, aminek több oka is volt,
- Pl. rendi ellentétek (a Habsburgok, valamint a cseh, osztrák és magyar rendek között), vallási ellentét (a Habsburgok és a protestáns német fejedelmek között, valamint a Habsburgok és Erdély között), nagyhatalmi ellentétek (a Habsburgok, valamint Dánia, Svédország és Franciaország között).
- Magyarország a korban három részre szakadt: a Habsburgok uralta királyi Magyarországra, a török hódoltságra és az Erdélyi Fejedelemségre / A királyi Magyarország elvileg önálló rendi monarchiaként a gyakorlatban a Habsburg birodalom része volt.
- Erdély török hűbéresnek számított (pl. szultáni kinevezés a fejedelemnek, adó, önálló külpolitika hiánya), ugyanakkor a királyi Magyarországhoz is kapcsolódott (pl. csak fejedelmi cím, nemesség mindkét országrészben birtokos).
- Ebben az időben Erdély aranykorát élte. Bethlen erős fejedelmi hatalmat épített ki, miközben felvirágoztatta a fejedelemség gazdaságát. Bethlen Erdély hatalmi pozícióit kívánta erősíteni, ami külpolitikai aktivitásában is megmutatkozik (2,5 pont)

2. Bethlen Gábor bekapcsolódása a 30 éves háborúba

- A 30 éves háború első része a cseh szakasz volt. 1618-ban a cseh rendek egy protestáns németet (a pfalzi II. Frigyes) választották királyukká.
- Bethlen Gábor (1613-1629) a csehországi és a magyarországi rendek kérésére, valamint nemzete iránti elkötelezettségére hivatkozik, amikor 1620-ban megindítja hadait, hogy a cseheknek segítsen.
- De a fehérhegyi csatában segédcsapatai már nem vettek részt. A csehek vereséget szenvedtek és elbuktak.
- A magyar rendek 1620-ban Besztercebányán Bethlent királyukká választották, (bár a magyar rendekkel kölcsönösen tartottak egymás erejétől), ám ő tisztában volt avval, hogy sem a Habsburg, sem a török nem tűrte volna az országegyesítést. (A Török Porta egyértelműen megüzente, Erdély és Magyarország egyesítését nem tudná elfogadni.) (2 pont)

3. A nikolsburgi béke

- Bethlen (akinek külpolitikai mozgásterét alapvetően befolyásolta osztrák és cseh szövetségeseinek veresége) a pénz és a fegyverek, hadianyagok hiányára hivatkozva 1621-ben Ferdinánd megbízottaival megkötötte Nikolsburgban a békét (1621).
- A megegyezés keretein belül megújították a bécsi békét, melyben helyreállt az abban garantált vallásszabadság és a magyar rendi berendezkedés (pl. a következő országgyűlés nádort választott).

Történelem

- Erdély területéhez csatoltak – a magyar koronáról lemondó Bethlen élete végéig - hét vármegyét Magyarország észak-keleti részén (Abaúj, Zemplén, Borsod, Bereg, Szabolcs, Szatmár, Ugocsa). (1,5 pont)

4. A harcok kiújulása és a magyarországi kapcsolatok

- Bethlen Gábor még két alkalommal kapcsolódott be hadaival a 30 éves háborúba. (Eredménye a magyar rendek helyzetének megerősödése volt és 1626-ban Pozsonyban ismét békét kötöttek.)
- A reálpolitikai szempontokat figyelembe vevő magyarországi politikusok, így pl. Pázmány Péter esztergomi érsek megértőek Erdély külpolitikai viszonyainak nehézségét illetően / nem ajánlják a töröktől való elszakadási kísérletet.
- Pázmány hangsúlyozza, hogy egyelőre respektálják a Habsburgok a magyarokat, de ez csak addig tart, ameddig Erdélyben magyar fejedelem van trónon. (1,5 pont)

5. I. Rákóczi György és a harmincéves háború

- Bethlent I. Rákóczi György követte a trónon (1630-1648). Minden szempontból igyekezett elődje nyomdokain járni. (Igaz, a Török Portával való viszony az ő idejében valamivel feszültebbé vált.)
- I. Rákóczi György a svédekre és a német protestáns fejedelmek kérésére hivatkozva kapcsolódott be a harmincéves háborúba. A franciákkal is szövetséget kötött.
- A fejedelem hadai sikereket értek el, ami közrejátszott abban, hogy a török megtiltotta a további hadakozást, és a fejedelem (a svéd vonakodásra is hivatkozva) a békekötés mellett döntött.
- 1645-ben megkötötték a linzi békét, amelyben új vonás volt a korábbi megállapodásokhoz képest, hogy a jobbágyokra is kiterjesztették a vallásszabadságot.
- I. Rákóczi György ismét megkapta a hét vármegyét (egyéb birtokokkal együtt). (2,5 pont)

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség és helyesírás (2 pont):

A tanuló fogalmazása világos és egyértelmű mondatokból áll. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom a logikus kifejtést szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.

3. Elemezze és vesse össze – a források és ismeretei segítségével - az egyéni szabadságjogok és a népszuverenitás érvényesülését, illetve a törvényhozó hatalom működésével kapcsolatos elképzeléseket az alábbi angol, amerikai és francia dokumentumokban! Válaszában térjen ki a téma filozófiai hátterére! (15 pont)

Feladatértés (3 pont):

A válasz elemzi az egyéni szabadságjogok és a népszuverenitás érvényesülését, valamint a törvényhozó hatalom működésével kapcsolatos elképzeléseket az angol Jognyilatkozatban, az amerikai alkotmányban és első kiegészítésében, továbbá a francia Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozatában. Megállapítja a főbb hasonlóságokat és különbségeket. (A feladat megoldása során haladhat lineárisan, a források sorrendjében, vagy a szempontok alapján, folyamatos összehasonlítással is.)

Tartalmi elemek, kompetenciák (összesen 10 pont):

1.

- A dicsőséges forradalom során trónra lépő III. Orániai Vilmos 1689-ben kiadta a Jognyilatkozatot.
- A dokumentumban érvényesül a társadalmi szerződés gondolata. (Az angol felvilágosodás filozófusai, Hobbes és Locke elképzelései szerint) az ember veleszületett, természetes jogai egy részéről lemond a társadalom működőképessége érdekében. Cserébe az állam biztosítja az alapvető emberi jogokat (az élethez, a szabadsághoz, a tulajdonhoz) és azt, hogy a polgárok ellenőrizhessék a hatalmat.
- A Jognyilatkozat biztosította a polgári szabadságjogokat (pl. személyi, gyülekezési, szólás-, sajtó- és vallásszabadság).
- A kialakuló angol alkotmányos (parlamentáris) monarchiában („a király uralkodik, de nem kormányoz”),
- a törvényeket a (választott képviselőkkel álló), kétkamarás parlament hozta, amely beleszólt az adószedésbe és a hadsereg fenntartásába.
- A Lordok Házának tagjai királyi meghívót kaptak, az alsóházi képviselők választásánál vagyoni cenzus érvényesült. / Az uralkodó politikai lehetőségeit törvények szabályozták (jogkörébe tartozott pl. a választások kiírása, a törvények szentesítése, a parlament feloszlása). (3 pont)

2.

- Az észak-amerikai függetlenségi háború győzelme után, 1787-ben elfogadták az Amerikai Egyesült Államok alkotmányát, (amely az első modern, köztársasági alkotmány).
- Látható benne a francia felvilágosodás filozófusa, Montesquieu elmélete a három hatalmi ág szétválasztásáról.
- A függetlenség kimondásakor a népszuverenitásra, illetve a társadalmi szerződésnek a király általi megszegésére hivatkoztak.
- Kétkamarás törvényhozó testületet hoztak létre (Kongresszus, Szenátus: tagállamonként két fő, Képviselőház: a tagállamok népessége arányában). Választójoga a felnőtt, fehér férfiaknak lehetett.
- Az erős elnöki hatalommal rendelkező szövetségi köztársaságban az elnök visszaküldhette újratárgyalásra a törvényjavaslatot a Kongresszusnak.
- Az 1791-es alkotmány-kiegészítésekben szerepelt a szabadságjogok felsorolása (vallás-, szólás-, gyülekezési és sajtószabadság, fegyvertartás, tulajdon biztonsága). (3 pont)

3.

- A nagy francia forradalom elején, 1789. augusztus 26-án adták ki az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozatát.
- Az alkotmányozó nemzetgyűlés a francia felvilágosodás szellemében foglalta össze az egyetemes emberi jogokat: az élethez, a szabadsághoz, a tulajdonhoz (és ebben a dokumentumban negyedikként az elnyomással való szembenálláshoz való) jogot.
- Megjelennek a Nyilatkozatban a polgári szabadságjogok (pl. szólás- és sajtószabadság, ártatlanság védelme), és a jogegyenlőség elve,
- Montesquieu elképzeléseinek megfelelően megfogalmazták a három hatalmi ág elválasztását,
- és megtalálható a szövegben a népszuverenitás gondolata. A törvényalkotásban képviselőik útján vehetnek részt az állampolgárok.
- A Nyilatkozat alapján született meg 1791-ben az alkotmány, amely Franciaországban is alkotmányos monarchiát hozott létre. (3 pont)

4.

- Összehasonlító megállapításokat tesz, pl. közös a dokumentumokban az alkotmányosság, a polgári szabadságjogok megfogalmazása és biztosítása, a tulajdon védelme, a képviseleti rendszer kialakítása vagy pl. az angol és a francia dokumentum az alkotmányos (parlamentáris) monarchia kialakítása időszakában keletkezett.
- Utal a dokumentumok egymásra hatására (pl. az Függetlenségi Nyilatkozat hatott az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozatának szövegezésére, Montesquieu elveit az angol alkotmányos monarchia példája alapján fogalmazta meg). (1 pont)

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség és helyesírás (2 pont):

A tanuló fogalmazása világos és egyértelmű mondatokból áll. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom a logikus kifejtést szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.

4. Mutassa be a források és ismeretei segítségével Magyarország iparának fejlődését Mária Terézia korától a reformkor végéig, az iparfejlődést gátló és segítő tényezőkkel, valamint a vámrendelettel kapcsolatos történelmi vitára kitéréssel! (15 pont)

Feladatértés (3 pont):

A versenyző válaszában bemutatja Magyarország iparának fejlődését Mária Terézia korától kezdve a reformkor végéig. Elemzi az iparfejlődés gátló és segítő tényezőket.

Tartalmi elemek, kompetenciák (összesen 10 pont):

1.

- A versenyző megállapítja, hogy a XVIII. századi Magyarországon az ipari termelés nagyrészt céhes keretek közt, és csak kis részben manufaktúrákban folyt,
- és rávilágít arra, hogy a manufaktúrák többsége a jobb értékesítési lehetőségeket kínáló északnyugati-nyugati ország részben működött / többségét földesurak vagy az udvar alapították / többségük textilmanufaktúra volt / alacsony számuk az ipar fejletlenségét jelzi.
- főként Erdélyben és a Felvidéken jelentős bányászat folyt (arany, ezüst, rézérc, vasérc),
- a kitermelést betelepült mesterek által kifejlesztett új technikai eszközök (szivattyú, vasolvasztó) segítették / a technikai fejlődéshez hozzájárult a Selmecbányán alapított bányatisztképző intézet / a technikai fejlesztést ösztönözte az örökös tartományok növekvő igénye a nyersanyagokra. (2 pont)

2.

- Mária Terézia 1754-ben vámrendeletben szabályozta a kettős vámhatár vámtarifáit,
- amelyek elsősorban az osztrák és a cseh ipar fejlődését szolgálták / hátráltatták a magyar ipar fejlődését (a külső vámhatáron védővámok nehezítették az ipari exportot, a belső vámhatáron alacsony ipari vámok segítettek az iparcikkek Magyarországra szállítását).
- Kosáry Domokos / a jelenleg elfogadott álláspont szerint nem a vámrendelet okozta a magyar ipar elmaradottságát, de konzerválta azt. (1,5 pont)

3.

- A Helytartótanács céhrendelete a céheknek biztosított előnyökkel korlátozta a piaci verseny kialakulását / nem zárta ki, hogy céhen kívüli iparosok tőkés vállalkozásokat hozzanak létre.
- Az országgyűlés 1840-ben törvényt fogadott el a szabad gyáralapításról,
- ez elősegítette az ipari forradalom kibontakozását / nem jelentette a céhes ipar felszámolását.
- Széchenyi (mezőgazdasági gépek behozatalával, gőzmalom alapításával) angliai tapasztalataira (kapcsolataira) támaszkodva igyekezett előmozdítani az iparfejlődést / Széchenyi főként a mezőgazdaságra alapuló iparágak fejlesztését tartotta célszerűnek. (2 pont)

4.

- A reformkor végére jelentősen megnőtt a szabad királyi városokban működő tőkés vállalkozások aránya / a tőkés vállalkozások többsége már szabad királyi városokban működött,
- ez a változás összefüggött azzal, hogy egyre inkább polgári származású vállalkozók fektették (gyakran a napóleoni háborúk alatti terménykereskedelemben felhalmozódott)

Történelem

tőkéjüket ipari vállalkozásokba / ehhez a változáshoz hozzájárult az is, hogy törvény tette lehetővé a zsidók letelepedését a szabad királyi városokban,

- a korszakban Pest ipari központtá vált,
- a gyáripari fejlődés főként az élelmiszeripar (pesti Hengermalom, cukorgyárak) / a vas- és gépgyártás (Óbudai Hajógyár, Ganz-gyár) területén bontakozott ki,
- fellendüléséhez hozzájárult az örökös tartományok nyersanyag- és élelmiszerigényének növekedése / a belső kereslet növekedése / a hitellehetőségek bővülése / a közlekedés fejlődése. (2,5 pont)

5.

- A reformpártiak ipari védővámok bevezetését szorgalmazták a belső vámhatáron,
- Kossuth világossá tette, hogy politikai kérdés az iparfejlesztés (az örökös tartományoktól való függés mérséklése) / az önálló nemzetgazdaság megteremtése.
- Miután az udvar megakadályozta a védővámok bevezetését, a reformpártiak 1844-ben létrehozták a Védegyletet,
- amelynek tagjai megfogadták, hogy ha lehetséges, hat éven át csak magyar terméket vásárolnak / amely komolyabb gazdasági eredményt nem hozott, de elősegítette a reformtábor erősödését. (2 pont)

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség és helyesírás (2 pont):

A tanuló fogalmazása világos és egyértelmű mondatokból áll. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom a logikus kifejtést szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemző készségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.

5. Mutassa be a forrás és ismeretei alapján a magyar mezőgazdaság fejlődésének folyamatát és problémáit az úrbéri pátentstől 1914-ig! (15 pont)

Feladatértés (3 pont):

A válasz bemutatja a magyar mezőgazdaság helyzetének alakulását, és elemzi ismeretei valamint a források segítségével a folyamatokat meghatározó tényezőket.

Tartalmi elemek, kompetenciák (összesen 10 pont):

1.

- A magyar mezőgazdaság fejlődésének fontos akadálya tűnt el a jobbágyfelszabadítással.
- Az újabszolutizmus korában az 1853-as úrbéri pátens lényegében az áprilisi törvényeknek megfelelően (kedvezőtlenebb a parasztok számára a földek mérete miatt és kedvezőtlenebb a volt birtokosoknak a kártalanítás módja miatt) rendezte a kérdést, így a magyar mezőgazdaság tőkés fejlődése megindulhatott.
- A föld jelentős része a nagybirtokrendszer keretében maradt. / A parasztság jelentős része már nem rendelkezett (a modernizációhoz, a gazdaságos működtetéshez) megfelelő méretű telekkel. / A föld jelentős része nem volt piaci forgalomban (hitbizomány, egyházi birtokok). / A kárpótlási folyamat elhúzódása miatt hiányzott a modernizációhoz a tőke.

(1,5 pont)

2.

- A kiegyezés megkötése szilárd politikai kereteket biztosított a mezőgazdaság fejlődése számára (és a közös vámterület fenntartása pedig biztosította az ausztriai piacot a magyar termékek számára).
- A közös külső védvámok megvédték a későbbiekben is a magyar és az osztrák piacot a magyar mezőgazdasági termelés számára, kizárva a versenytársakat, így az amerikai búzát is.

(1 pont)

3.

- A mezőgazdaság számára döntő volt a gyors és olcsó szállítás megteremtése a vasúti hálózat folyamatos fejlesztése révén.
- A magyar állam pártolta a gazdaság fejlődését különböző támogatási rendszereken keresztül (adókedvezmények, megrendelések, infrastruktúra fejlesztése). A támogatások arányai azonban az iparhoz képest szerények voltak.
- Ebben szerepet játszott az korszak számos összetevője (pl. a korszak jórészt vidéki arisztokrata és nemesi elitje fontosnak tartotta az ország felemelkedése szempontjából az ipar és a főváros fejlesztését; ekkor bontakozott ki az ipari forradalom stb.).
- Mindezek miatt a nemzeti jövedelem egyre nagyobb aránya az iparból származott / Magyarország agrárországból agrár-ipari ország lett.

(2 pont)

4.

- Az állam jelentős szerepet játszott a már korábban meginduló, de a korszakban kibontakozó hatalmas folyamszabályozási és árvízvédelmi munkálatokban,
- amelyek hatalmas, új termőföldeket biztosítottak a mezőgazdaság számára.
- Eddig is magas volt a szántók aránya, azonban a folyamszabályozások következtében ez tovább nőtt. / Ez is szerepet játszott abban, hogy a mezőgazdasági termelés középpontjában a külterjes gabonatermelés állt.

Történelem

- (Az 1873-as válság után az amerikai búza versenyét ugyan a védvám tompította, de) a kivített csak a világszínvonalú malomipar tudta biztosítani liszt formájában.
- A növénytermesztésben a belterjes kultúrák (zöldség, gyümölcs, szőlő) térhódítása lassan haladt előre.
- Az állattenyésztésben belül a fejlődést az egyedszám növekedése és a fajtaváltások jelentették (pl. magyar szürkéről magyar tarkára). (3 pont)

5.

- A gépesítés is megjelent a korszak második felére a mezőgazdaságban. A legelterjedtebb a cséplés gépesítése volt.
- A gépesítés és az új eljárások zöme a nagybirtokokon jelent meg.
- A gépesítésnek gátat szabott a népességnövekedés következtében felduzzadt agrárproletariátus létszáma, ami olcsó munkaerőt biztosított.
- A korszakban a nagybirtokrendszer érintetlenül megmaradt (nem volt földreform, hiányoztak az agrárpártok, a szűk cenzus és a nyílt szavazás lehetetlenné tette).
- A népességnövekedés következtében a paraszti birtokok tovább aprózódtak. / A paraszti földtulajdon nem tudott növekedni, így napirendre került a földosztás igénye / jelentős volt a kivándorlás / az ipar sem volt képes felszívni a munkaerőt.

(2,5 pont)

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség és helyesírás (2 pont):

A tanuló fogalmazása világos és egyértelmű mondatokból áll. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom a logikus kifejtést szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.

6. Mutassa be a források és ismeretei alapján Franciaország külpolitikai törekvéseit 1920-tól 1938 végéig! (15 pont)

Feladatértés (3 pont)

A versenyző bemutatja, hogy a francia külpolitika miként változott a vizsgált időkben. Ismerteti, a célok milyen gyakorlati megvalósulással párosultak. Értelmezi, az egyes elképzelések a realitással, a megvalósítással mennyire álltak összhangban. A versenyző választát lényegre törően, a forrásokban szereplő információkat beépítve fejti ki, kiegészítve azokat saját ismereteivel.

Tartalmi elemek, kompetenciák (10 pont):

1.

- Franciaország az I. világháborút lezáró békeszerződésekből győztesen, politikailag megerősödve került ki.
- Szövetségesei (Anglia, USA) nem támogatták további térnyerését, illetve az európai politikától elfordultak, ezért egyedül kívánta megvalósítani Európában vezető szerepének kialakítását.
- A húszas években két irányzat „alakította” a franciák Németországgal kapcsolatos politikáját / a békerendszer maradéktalan és következetes végrehajtása a vesztes állam folyamatos gyengítésével (a „grandeur”), illetve a biztonságra törekvés (a „sécurité”), amely a francia érdekek figyelembe tartásával bizonyos engedményeket biztosított volna Németországnak, hogy a revans politika ne erősödjön meg a legyőzött államban.
- Franciaország a gyarmati világban meglévő helyzetének konzerválására törekedett. / A békeszerződés alapján még bővült is befolyása mandátumterületekkel (pl. Togó, Kamerun, Szíria, Libanon). Ugyanakkor Közel-Keleten az arab nemzeti törekvések csillapítása jelentős erőfeszítéseket követelt tőle. (2 pont)

2.

- Franciaország (a grandeur jegyében) a francia központú szövetségi rendszer és a „hátszövetség” kialakítása érdekében – azaz Németország keleti határa mellett Franciaországgal szövetséges állam legyen – szerződést kötött Lengyelországgal Németországgal szemben / a Szovjetunió elszigetelése érdekében.
- A kelet-európai status quo és a francia pozíciók erősítését szolgálták a húszas években kötött szerződések Romániával, Csehszlovákiával, Jugoszláviával / a kisantant támogatása / a SZU elleni biztonsági övezet (cordon sanitaire) kialakítása.
- A (genovai pénzügyi konferencián nem sikerült a jóvátétellel kapcsolatos akaratát elfogadtatni, ezért belga együttműködéssel a) jóvátétel elmulasztása és a szénszállítások elmaradása miatt 1923-ban megszállták a Ruhr-vidéket.
- Ez a lépés azonban nem váltotta be a várt politikai és gazdasági reményeket egyrészt a nemzetközi támogatottság hiánya, másrészt a megszállt területeken kibontakozó sztrájkok miatt. (2 pont)

3.

- (A „sécurité” politikája került ezután előtérbe.) A londoni jóvátételi konferencián a német gazdaság talpra állítását is célzó Dawes tervet támogatta Franciaország.
- Szintén a biztonságra törekvést mutatta meg az 1925-ös locarnói szerződés elfogadása, amely egyebek mellett a német-francia és német-belga határt garantálta.
- Ennek a külpolitikai váltásnak szellemében kiürítették a megszállt német területeket a franciák/ A német teljesítési politika is elősegítette a francia-német enyhülést.

- A francia politika a nemzetközi szerződéses garanciák bővítésére törekedett. / A francia és az amerikai külügyminiszterek Kellogg és Briand megállapodása (1928) ez utóbbi szellemében fogant, elítélve a háborút, mint a nemzetközi politika eszközt. (A dokumentumot számos ország aláírta.) (2 pont)

4.

- A gazdasági világválság és Hitler hatalomra jutása új helyzet elé állította a francia külpolitikát.
- Németországgal kapcsolatos stratégiájában két elképzelés jelentkezett, amelyeket a kormányok képviseltek / a német veszéllyel szembenezés és annak elhárítása, illetve a fenyegetés lehetséges elkerülése, az „elterelés”. (A korszakban egyik sem érvényesült teljesen és ez összefüggött az ország belső megosztottságával.)
- A francia-szovjet megállapodás, a német veszély elhárítását szolgálta volna (1935), de ennek a szerződésnek, (ahogyan a csehszlovákokkal kötöttnek,) gyakorlati megvalósítása már az aláírásakor is erőteljesen kérdéses volt. (1,5 pont)

5.

- A német hadkötelezettség bevezetése után az Anglia, Franciaország, Olaszország által kiadott stresai nyilatkozat megengedhetetlennek tartotta a nemzetközi szerződések egyoldalú felbontását, de gyakorlati lépésekkel a deklaráció nem párosult, ezért célját nem érte el.
- A stresai front hamar felbomlott: Olaszország Németország szövetségesévé vált (Etiópia elfoglalása, Berlin-Róma-tengely, antikomintern paktum), Anglia pedig az engedmények politikáját követte.
- A Rajna-vidék demilitarizált övezetének német megszüntetésekor nem léptek fel a franciák (az addig készített defenzív katonai stratégián nem változtattak, tévesen túlértékelték Németország katonai erejét, nem számíthattak Anglia segítségére). / A békerendszer nyilvánvaló megszegésének retorzió nélkül maradása a francia külpolitika mozgásterét alaposan csökkentette.
- Az önálló Ausztria német bekebelezésekor (mely a francia békerendszer egyik kulcselemének megszűnését jelentette), Franciaország katonai lépésekre is hajlandóságot mutatott, de Anglia támogatásának hiányában ettől elállt, és „elfogadta” az Anschluss-t.
- Az 1938-as müncheni konferencián pedig Nagy-Britanniával közösen a vele szövetséges Csehszlovákiát hagyta cserben a fenyegetés kikerülésének reményében Franciaország. (2,5 pont)

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség (2 pont)

A tanuló fogalmazása világos és egyértelmű mondatokból áll. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom a logikus kifejtést szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.